herpy

GEKKOER

Spotted ground gecko

Goniurosaurus orientalis

En liten, mørk og nattaktiv øyelokksgekko fra kalksteinsskogene på noen få japanske øyer ved Okinawa, med blodrøde øyne og lyse tverrbånd over en nesten svart grunnfarge. Den lever skjult i fjellsprekker og vil ha det kjølig og fuktig. Arten er truet i naturen og holdes bare sjelden, så det finnes svært lite kunnskap om stellet.

Familie: Eublepharidae Tidligere navn: *Eublepharis orientalis; Goniurosaurus kuroiwae orientalis*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**14-16 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Klippelevende og bakkelevende**
Biotop	**Regnskog og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**60-90 %**
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**1-3**
Inkubasjon	**45-80 dager** ved 24-27 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Sterkt truet (EN)**

Om arten

Goniurosaurus orientalis hører til tigergekkoene, en slekt av øyelokksgekkoer fra Kina, Vietnam og Japan, og tilhører den lille gruppen av arter som lever på Ryukyu-øyene i Japan. Det er en slank, liten gekko med tydelig hode, lange bein og store øyne med loddrett pupill og bevegelige øyelokk. Irisfargen er blodrød. Grunnfargen er mørkebrun til nesten svart, og over ryggen mellom nakken og halerota ligger tydelige tverrbånd. Arten blir omtrent 14-16 cm med hale.

Arten kan skilles fra de nærmeste slektningene på tre punkter. Hannene har ikke de radene av porer foran kloakken som hanner av tigergekkoene på det asiatiske fastlandet har. Klørne sitter fritt og er ikke dekket av skjell. Og i motsetning til den nært beslektede *Goniurosaurus sengokui* har tegningen og irisen ingen rødlig eller rosa tone.

Goniurosaurus orientalis ble beskrevet i 1931 som *Eublepharis orientalis* ut fra dyr fra øya Tonaki. Det vitenskapelige artsnavnet er det latinske ordet for østlig og refererer til utbredelsen. Gjennom mange år ble gekkoen regnet som en underart av *Goniurosaurus kuroiwae*, og i nyere arbeider fra 2017 og 2024 behandles den som selvstendig art. Genetiske undersøkelser tyder på at den og *Goniurosaurus yamashinae* skilte lag for omtrent tre millioner år siden, da øyene ble isolert av havet. De japanske artene forveksles ofte med hverandre, også i handelen.

Gekkoen er sky og forsiktig og ikke et dyr til håndtering. Til gjengjeld kommer den frem etter mørkets frembrudd og jakter aktivt når den føler seg trygg.

Utbredelse og leveområde

Arten finnes bare på noen få småøyer i Ryukyu-øyene vest og nord for Okinawas hovedøy i den japanske prefekturen Okinawa: Tonaki, som er typelokaliteten, samt Kume, Ie og Iheya. Bestandene på Tokashiki og Aka, som tidligere ble regnet hit, hører etter den nyere inndelingen til *Goniurosaurus sengokui*.

Bestandene er små og isolerte på hver sin øy, og hver øy har bare et begrenset leveområde. Arten er vurdert som truet.

> **Naturlig utbredelse:** Japan.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever i fjellrike områder og kalksteinsområder dekket av eviggrønn løvskog på subtropiske øyer. Arten er ikke vanlig. Om dagen gjemmer den seg i sprekker og huler i kalksteinen, og om natten kommer den frem og jakter på små virvelløse dyr i løvet og på fjellflatene. Den nærstående *Goniurosaurus kuroiwae* jakter i bladlaget på skogbunnen.

Klimaet på øyene er subtropisk og fuktig med varme, regnfulle somre og milde vintre. Det er ikke målt temperatur og fuktighet på artens egne leveplasser. De japanske tigergekkoene er aktive i sommerhalvåret og har en kjølig, roligere periode om vinteren. Den rytmen etterlignes i terrariet.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stell av *Goniurosaurus orientalis*. Tallene i veiledningen er lånt fra de øvrige japanske tigergekkoene, for eksempel *Goniurosaurus kuroiwae*, og fra slekten, som er langt bedre kjent i fangenskap, blant andre *Goniurosaurus luii* og *Goniurosaurus hainanensis*. Et enkelt dyr eller et par må ha et terrarium på minst 60 × 45 × 45 cm (lengde × bredde × høyde).

Terrariet må fungere som et landskap av gjemmesteder, fordi arten bare viser seg når den føler seg trygg. Bruk en bakvegg av kork eller strukturpanel, korkrør, flate steiner, greiner og mange sprekker. Tigergekkoene klatrer godt på fjell og greiner, så de må ha en bakvegg og noe å klatre på. Et fuktig gjemmested med sphagnum hjelper under hudskiftet.

Som bunn passer kokosfiber eller en blanding av gjødselfri jord og sand med et lag blader oppå. Bunnen må holde på fuktigheten uten å stå konstant våt, så bruk et drenslag og god ventilasjon. Alt i terrariet må ligge stabilt, slik at ingenting kan falle ned over dyrene. Hold en fast latrineplass ren, og sett terrariet rolig og uten gjennomgang av mennesker.

Nyinnkjøpte dyr holdes i karantene i et enkelt, lett rengjort terrarium med kjøkkenpapir som bunn, slik at sykdom ikke sprer seg til dyrene som er der fra før.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Karantene og hygiene

TEMPERATUR

Arten vil ha det kjølig og skal ikke ha et varmepunkt. Om dagen skal det være 22-26 °C, og om natten 18-22 °C. I en vanlig stue klarer de fleste terrarier seg uten ekstra oppvarming.

Varme er den største faren. Over 27-28 °C blir tigergekkoer stresset, og lengre tid med høy varme kan drepe dem. Sett derfor terrariet vekk fra solrike vinduer, og mål temperaturen med et digitalt termometer både øverst og nederst.

Om vinteren senkes temperaturen omtrent 4 grader, slik at den ligger på 18-22 °C om dagen. Den kjølige perioden følger sesongen i naturen og setter i gang avlen. Et presist vinterforløp er ikke dokumentert for arten.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten må være 60-90 %, og luften må ikke stå stille. Tåkelegg terrariet om kvelden, slik at det kommer dråper på bakvegg, planter og gjemmesteder, og la det tørke litt opp i løpet av dagen. Tigergekkoer slikker vann av underlaget og bakveggen, og tåkeleggingen er ofte det viktigste drikkevannet.

Sett likevel inn en lav skål med friskt vann, som skiftes daglig. Er luften tørr over lengre tid, får dyrene problemer med hudskiftet. Er bunnen konstant våt, kommer det mugg og bakterier. Best er en bunn som fuktes jevnlig, og et fuktig gjemmested der luftfuktigheten er høyere enn ute i resten av terrariet. Et hygrometer viser om rytmen holder.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Gekkoen er aktiv i skumringen og om natten og trenger bare svakt lys fra LED-lister eller T5-rør, som gir en fast døgnrytme. Gi omtrent 12 timer lys om sommeren og omtrent 8 timer om vinteren. Bruk en tidsbryter, og la natten være helt mørk.

UVB er ikke nødvendig når fôret pudres med kalk og D3-vitamin. Et svakt UVB-lys kan være en fordel for kalkomsetningen. Velger du det, bruk et rør for skyggedyr (Ferguson-sone 1) over en del av terrariet, slik at det alltid er skygge og gjemmesteder.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Goniurosaurus orientalis er insektetere. Gi sirisser, dubia-kakerlakker og gresshopper som grunnfôr, og en gang iblant melormer, voksmøllarver eller silkeormpupper. Byttet må være mindre enn avstanden mellom dyrets øyne, og alt pudres med kalk og et vitamin-mineralpreparat. Voksne dyr fôres to til tre ganger i uken.

Unger får små sirisser fra omtrent tre dager etter klekkingen og fôres de første månedene annenhver dag eller tre ganger i uken. En liten skål med kalk, som dyrene kan slikke av, er en fordel og må skiftes ofte, fordi kalken trekker fuktighet. Voksmøllarver og andre feite larver skal bare være en godbit, for voksne dyr blir lett for tykke.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Gekkoen er sky og hemmelighetsfull og bruker dagen i skjul. Den bør ikke håndteres. Ta aldri tak i halen, som kan kastes og vokser ut igjen i en annen form. Gi nye dyr et par uker i ro, og hold forstyrrelsene så korte som mulig.

Arten kan holdes alene eller i par, hvis det er plass og mange gjemmesteder. To hanner må aldri gå sammen, fordi de slåss. Hannen tas ut hvis hunnen stresses eller går ned i vekt. Som hos andre øyelokksgekkoer slikker dyrene øyne og munn rene med tungen og spiser den avstøtte huden sin.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet ses på hemipenis-posene ved halerota hos halvvoksne og voksne dyr. Hannene mangler de porene foran kloakken som hos tigergekkoene på fastlandet brukes til å bestemme kjønnet, så de japanske artene kan være vanskeligere å kjønnsbestemme som unger. Når *Goniurosaurus orientalis* blir kjønnsmoden, er ikke dokumentert.

Vent til hunnen er fullt utvokst og i god hold før hun settes i avl. Eggene tærer på kalkreservene hennes, og for tidlig avl kan gi kalkmangel og tapte egg. Bruk bare dyr av kjent opprinnelse, og kryss aldri forskjellige arter eller øypopulasjoner av de japanske tigergekkoene.

PARRING

Avlssesongen følger sommerhalvåret. Før den må dyrene ha en kjølig vinter med kortere dager, 18-22 °C om dagen og mindre mat. Deretter heves temperaturen langsomt til vårens nivå, og det fôres mer. Uten vinterpausen kommer mange tigergekkoer ikke i paringsstemning.

Sett hannen til hunnen, og la dem gå sammen så lenge det er ro. Ta hannen ut hvis hunnen virker stresset eller går ned i vekt, og gi henne pauser i løpet av sesongen. Avl av akkurat denne arten er sjelden i fangenskap.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger som hos de nærstående japanske artene ett til to egg om gangen og opptil tre kull i året. Tallene er lånt fra *Goniurosaurus kuroiwae*. Hunnen graver eggene ned i bunnen.

Sett inn en eggleggingsboks med minst 5 cm fuktig sphagnum, kokosfiber eller vermikulitt i terrariet. Gi hunnen rikelig med kalk og insekter hele sesongen.

INKUBASJON

Flytt eggene forsiktig til en lukket plastboks med lett fuktig vermikulitt og noen små luftehull, og legg dem omtrent en tredjedel ned i substratet. Marker oversiden, og ikke vend dem. Inkuber eggene ved 24-27 °C. Tiden er ikke dokumentert for arten. Hos de øvrige tigergekkoene går det 45-80 dager, og jo kjøligere, jo lengre tid.

Om temperaturen bestemmer kjønnet, er ikke avklart. Kjønnsfordelingen hos unger av de japanske artene tyder på det, men det er ikke sikkert.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene skifter hud kort tid etter klekkingen. Når det er over, flyttes de til en liten faunaboks med fuktig kjøkkenpapir som bunn, et gjemmested og en lav vannskål. Kjøkkenpapir de første ukene gjør det lett å se om ungen spiser og har normal avføring. Når ungene spiser og fordøyer godt, kan bunnen skiftes til kokosfiber, og det tilføyes korkbark til klatring.

Første måltid er små sirisser etter omtrent tre dager, deretter annenhver dag eller tre ganger i uken, alltid pudret med kalk og vitaminer. Hold orden på opprinnelsen, fordi unger av forskjellige japanske tigergekkoer ligner hverandre. Del dyrene før de blir kjønnsmodne, særlig hannene.

Helse og vanlige feil

Tigergekkoer er hardføre når klimaet er riktig, men det er ett alvorlig problem som enhver som holder øyelokksgekkoer må kjenne til: en tarmparasitt som hos øyelokksgekkoer kan være dødelig. Den finnes hos ville japanske tigergekkoer, og det finnes ingen behandling som virker godt. Derfor er karantene, rengjøring og avstand mellom terrariene viktig.

De typiske feilene er:

- Cryptosporidium. Tegnene er oppkast, diaré, vekttap og en tynn hale. Vask hender og redskaper mellom terrariene, og hold nye dyr adskilt i flere uker.
- For mye varme. Over 27-28 °C blir dyrene stresset, og lengre tid med høy varme kan drepe dem.
- Tørre perioder, som gir problemer med hudskiftet og hudrester på tær og halespiss. Et fuktig gjemmested hjelper.
- Kalkmangel, særlig hos unger og hunner i avlssesongen. Det gir bløte knokler og tapte egg. Pudre alt fôr med kalk og vitaminer.
- Mugg og bakterier i en konstant våt bunn uten drenering og ventilasjon.

Advarselstegn er manglende appetitt i flere uker, vekttap, en tynn hale og slapp holdning. Kontakt en dyrlege med erfaring i krypdyr hvis dyret ikke spiser eller virker sykt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.